

3 Реалізація селекційного диференціала і порівняльна ефективність відбору корів

Варіант відбору	Середній удій по стаду матерів або середній показник індексу, кг	Середній надій по стаду дочок, кг	Селекційний диференціал середнього показника	
			за походженням	
Інтенсивність відбору, %	—	—	50	35
			<i>Племзавод</i>	
За продуктивністю матері	5669 ± 81	3832 ± 56	973	704
За продуктивністю всіх жіночих предків	5675 ± 50,7		589	425
За продуктивністю жіночих і чоловічих предків	3829 ± 28		366	260
			<i>Племзавод</i>	
За продуктивністю матері	3852 ± 82	4776 ± 99	671	479

ЛІТЕРАТУРА

Аксененков Н. Н. Отбор скота в стаде племзавода «Горшиха». — «Животноводство», 1978, № 5.

Бегучев А. П., Легошин Г. П. Отбор и подбор в скотоводстве. — В кн.: Скотоводство (под редакцией Л. К. Эрнста, А. П. Бегучева, Д. Л. Левантинева). М., «Колос», 1977.

Кравченко Н. А. Разведение сельскохозяйственных животных. М., «Колос», 1973.

Эйдригевич Е. В. К вопросу об оценке генотипа по родословной. — В сб.: Пути повышения продуктивности сельскохозяйственных животных и птицы. Одесса, 1974.

МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПОМІСЕЙ ПРИ ПОГЛИНАЛЬНОМУ СХРЕЩУВАННІ БІЛОГОЛОВОТ УКРАЇНСЬКОЇ ПОРОДИ З ЧОРНО-РЯБОЮ

І. Т. ХАРЧУК, кандидат сільськогосподарських наук

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

Поглиналине схрещування — найбільш швидкий і ефективний метод корінного поліпшення багатьох місцевих малопродуктивних пізньоспілих порід.

Застосування поглиналиного схрещування не передбачає точного повторення поліпшуючої породи. Важливо одержати тварин, подібних до поліпшуючої, головним чином, за продуктивністю та іншими господарсько корисними ознаками, у яких зберігаються цінні якості поліпшуваної породи — витривалість і пристосованість до місцевих умов. Проте поглиналине схрещування не завжди давало бажані результати. Без врахування місцевих природ-

за походженням та власною продуктивністю

Ренціал матерів або і індексу при відборі		Різниця за надоями між відібраними коровами і середніми показниками по стаду				Переваги відбору за продуктивністю в I лактацію порівняно з відбором за походженням	
за продуктивністю в I лактацію		відбір за походженням		відбір за I лактацію			
50	35	50	35	50	35	50	35
<i>«Бортничі»</i>							
182	101	168	129	693	623	525	494
165	143	132	83	693	623	561	540
102	75	174	132	693	623	519	491
<i>«Плосківський»</i>							
118	44	239	114	639	513	400	399

них і господарських умов та акліматизаційної здатності завезених порід схрещування з ними місцевої худоби не давало бажаних результатів, тому швидко розчарувались в одній породі й переходили до іншої. Певної ефективності добивались лише в тих випадках, коли умови зовнішнього середовища деякою мірою відповідали вимогам завезених порід і для поліпшованої з їх допомогою створювались задовільні умови.

На думку Е. А. Богданова, перед тим як почати схрещування, слід переконатися в його необхідності за допомогою порівняння місцевої худоби з помісями.

Білоголова українська худоба поширена в зоні Полісся Житомирської, Київської та Хмельницької областей. Завдяки міцній конституції і винятковій пристосованості до місцевих умов, достатньо високій молочної продуктивності ця худоба є основою для виведення високопродуктивних стад.

При поліпшенні годівлі білоголова українська худоба здатна давати високу молочну продуктивність. У племзаводі «Антоніни» Хмельницької області надій від корови протягом останніх 10—15 років становив 4330—4825 кг при витраті на рік по 45—55 ц кормових одиниць. У племзаводі «Україна» Житомирської, в племрадгоспі «Комсомолец Полісся» Київської областей, де рівень годівлі нижчий, надої становлять в середньому 3200—3500 кг.

Про високі потенціальні можливості цієї породи свідчить продуктивність таких рекордисток, одержаних у племінних господарствах за останні роки, як Чайниця 28 (VI—8410—3,7), Ямниця 1031 (VI—8196—3,77), Троянда 410 (V—8120—3,71), Федра 324 (VII—7956—3,76), Брама 306 (VIII—7808—3,71), Утка 1171 (VI—7506—3,87), Навігація 778 (V—7791—3,55), Чорноока 700 (III—7477—3,72) та ін.

Незважаючи на велику роботу щодо селекції білоголової української породи, помітного зрушення її племінних і продуктивних

якостей не одержано. Це можна пояснити значним скороченням племінного фонду породи та розміщенням її в зоні недостатнього забезпечення кормами.

Ще в 50-х роках у племінних господарствах, які розводили худобу білоголової української породи, її схрещували з плідниками симентальської, чорно-рябої, бурої латвійської і червоної естонської порід. Обґрунтуванням цьому було те, що схрещування порівняно з чистопородним розведенням дає максимальний ефект в коротші строки.

Схрещування (ввідне) проводилось також і в племзаводі «Антоніни» на фоні високого рівня годівлі.

За даними К. С. Бирюкової (1975 р.), при схрещуванні білоголової української худоби з чорно-рябою поліпшення м'ясних якостей не відмічалось, проте чорно-ряба порода дещо змінювала екстер'єрні вади без корінного впливу на породний тип тварин. Помісні корови першого покоління перевищували своїх чистопородних ровесниць за надоем і кількістю молочного жиру.

Схрещування білоголової української породи з бурою латвійською і червоною естонською в господарствах Бородянського та Чорнобильського районів Київської області було припинено, оскільки у помісній I покоління не відмічалось підвищення продуктивності та не поліпшувався екстер'єр. Аналогічні результати були причиною відмовлення від схрещування з іншими породами.

Другий етап схрещування білоголової української породи з чорно-рябою почався в 1974 р. Це зумовило зменшення кількості білоголової української худоби в останні роки. Тварин не скрізь обґрунтовано замінюють і схрещують з чорно-рябою породою (схрещуванню в 1974—1977 рр. піддали відповідно 63, 69, 75 і 85% парувального контингенту білоголової української породи).

З метою вивчення ефективності такого заходу узагальнили і результати поглинального схрещування білоголової української худоби з чорно-рябою в господарствах Київської та Житомирської областей. Для аналізу використали показники продуктивності корів за ряд лактацій і поколінь при різних рівнях забезпечення тварин кормами. Щоб максимально вирівняти вплив факторів зовнішнього середовища, корів різних поколінь в межах господарств ґрупували за одночасністю їх використання.

При поглинальному схрещуванні тварин білоголової української породи з чорно-рябою в радгоспі «Музичанський» суттєвої різниці між надоями корів з поліпшенням їх породності від першого до третього покоління (тут і далі породність за чорно-рябою породою) за I, III і найвищу лактації не відмічено (табл. 1).

У господарстві Київської науково-дослідної станції лукивництва та радгоспі ім. XXV з'їзду КПРС, де витрати кормів на корову з року в рік становили понад 40 ц кормових одиниць і можна простежити більш широкий діапазон поколінь, відмічено тенденцію до підвищення продуктивності корів з поліпшенням їх породності. Жирномолочність корів у межах господарств з поліпшенням породності практично не змінювалась, тому для аналізу цих даних

1. Надій корів при поглинальному схрещуванні білоголової української худоби з чорно-рябою, кг

Покоління	I лактація			III лактація			Найвища лактація		
	n	M±m	C _v	n	M±m	C _v	n	M±m	C _v
<i>Радгосп «Музичанський» Київської обл.</i>									
Перше	39	2794±118	26,0	37	3506±119	20,4	37	3895±126	20,1
Друге	71	2938±79	22,4	49	3325±118	24,8	46	3875±106	18,5
Третє	47	2967±108	26,0	31	3402±100	16,3	32	3896±161	23,9
<i>Господарство Київської науково-дослідної станції лувіництва</i>									
Перше	81	2653±54	18,3	47	3134±71	15,6	47	3610±83	17,4
Друге	76	2722±60	19,9	45	3180±90	18,9	45	3634±89	16,5
Третє	90	2652±59	21,1	75	3208±74	19,9	81	3623±60	14,9
Четверте	130	2750±44	20,4	107	3401±75	22,8	116	3650±65	19,1
Чистопородні	100	2795±49	19,5	46	3351±109	22,2	39	3842±141	22,9
<i>Радгосп ім. XXV з'їзду КПРС Житомирської обл.</i>									
Перше	33	2543±92	20,6	32	3204±117	20,7	22	3781±104	12,9
Друге	44	2579±64	17,9	34	3251±100	17,8	19	3832±101	11,5
Третє	69	2568±50	11,7	55	3220±76	17,9	41	3744±92	15,6
Четверте	53	2757±67	17,6	31	3538±118	18,5	23	3855±115	14,2

не використовували. Ефективність схрещування білоголової української породи з чорно-рябою, а також порівняння продуктивності цих порід у межах господарств залежно від рівня годівлі тварин різні.

Так, у господарствах «Дружба», «Зоря» та ім. Щорса при низькому рівні годівлі (до 30 ц кормових одиниць на голову) молочна продуктивність помісей першого покоління була нижчою, ніж чистопородних білоголових українських корів. Крім того, чим нижча молочна продуктивність корів у середньому по господарству, тим порівняно гірші одержані помісі першого покоління.

При утриманні в подібних умовах господарств ім. Леніна, ім. Котовського та «Прогрес» двох порід більш продуктивними виявились тварини білоголової української породи, ніж чорно-рябої (табл. 2). З цього виходить, що чорно-ряба порода потребує сприятливіших умов зовнішнього середовища.

Такий висновок підтверджується результатами поглинального схрещування білоголової української породи з чорно-рябою на більш високому фоні годівлі за матеріалами радгоспу ім. XXV з'їзду КПРС протягом 10 років. Тварин групували по роках з урахуванням середньорічної витрати кормів. Виявилось, що при рівні годівлі до 35 ц кормових одиниць на голову продуктивність помісей, одержаних від поглинального схрещування, була вищою, ніж у чистопородних чорно-рябих корів. Рівень годівлі понад 40 ц кормових одиниць на корову за рік зумовлює підвищення продуктивності чистопородних чорно-рябих корів порівняно з помісями на 160—200 кг (табл. 3).

2. Продуктивність худоби при недостатній годівлі у деяких господарствах Київської області

Порода, покоління	I лактація			II лактація			III лактація		
	п	надій, кг	вміст жиру в молоці, %	п	надій, кг	вміст жиру в молоці, %	п	надій, кг	вміст жиру в молоці, %
<i>Колгосп ім. Леніна</i>									
Білоголова українська	143	2096	3,51	—	—	—	—	—	—
Чорно-ряба	59	1979	3,52	—	—	—	—	—	—
<i>Радгосп ім. Котовського</i>									
Білоголова українська	2	1984	3,6	42	2495	3,67	44	2493	3,58
Чорно-ряба	127	1762	3,58	60	1825	3,53	396	2472	3,54
<i>Колгосп «Прогрес»</i>									
Білоголова українська	74	1904	3,5	59	2239	3,50	228	2449	3,5
Чорно-ряба	6	1760	3,7	7	1916	3,68	21	1858	3,7
<i>Колгосп «Дружба»</i>									
Білоголова українська	85	2300	3,7	52	2691	3,72	307	3001	3,81
Помісі першого покоління	19	2201	3,52	45	2609	3,61	15	2991	3,52
<i>Колгосп «Зоря»</i>									
Білоголова українська	188	2134	3,51	—	—	—	—	—	—
Помісі першого покоління	52	2096	3,52	—	—	—	—	—	—
<i>Колгосп ім. Щорса</i>									
Білоголова українська	122	1815	3,6	65	2113	3,5	187	2492	3,61
Помісі першого покоління	36	1789	3,59	15	1724	3,6	170	1975	3,53

Отже, поглинальне схрещування білоголової української худоби з чорно-рябою в умовах достатньої годівлі дає бажані результати. В умовах недостатнього забезпечення кормами помісні та чистопородні чорно-рябі корови не досягають рівня продуктивності тварин білоголової української породи.

ВИСНОВКИ

1. В умовах достатньої забезпеченості кормами білоголова українська худоба має високі продуктивні якості.
2. Використання чорно-рябої худоби для поліпшення білоголової української породи ефективне лише при щорічній витраті не менше 45 ц кормових одиниць на корову.
3. При недостатньому кормозабезпеченні поліпшуюча роль чорно-рябої породи при схрещуванні її з білоголовою українською незначна, а тому слід обмежуватись ввідним схрещуванням, при помірних умовах — розведенням помісей II—III поколінь «в собі» з метою збереження цінних особливостей білоголової української породи.

3. Продуктивність чистопородних чорно-рябих і помісних (білоголова українська × чорно-ряба) корів залежно від рівня заготівлі кормів в радгоспі ім. XXV з'їзду КПРС

Рівень заготівлі кормів, ц кормових одиниць	Породність	I лактація		II лактація		III лактація		Всього	
		п	налій, кг	п	налій, кг	п	налій, кг	п	налій, кг
<i>1965—1968 рр.</i>									
До 35	Чистопородні	67	1932	50	2394	90	2578	207	2325
	Помісі	216	1977	155	2505	346	2654	717	2419
	Різниця між ними (+; —)	—	—45	—	—111	—	—76	—	—94
<i>1969—1972 рр.</i>									
36—40	Чистопородні	140	2654	62	3088	139	3388	341	3032
	Помісі	112	2733	110	3011	342	3289	564	3124
	Різниця між ними (+; —)	—	—79	—	+77	—	+99	—	—92
<i>1973—1976 рр.</i>									
Понад 40	Чистопородні	243	3129	149	3460	460	3734	852	3513
	Помісі	114	2938	98	3298	297	3528	509	3352
	Різниця між ними (+; —)	—	+191	—	+162	—	+206	—	+161

4. Масове схрещування білоголової української худоби загрожує її зникненню. Необхідно в державному масштабі розробити заходи щодо збереження генофонду цієї породи.

УСПАДКУВАННЯ ФОРМИ І РАЗОВОЇ МІСТКОСТІ ВИМ'Я У СТАДІ МОЛОЧНОГО КОМПЛЕКСУ¹

В. І. ВЛАСОВ, кандидат сільськогосподарських наук

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

А. Н. ЛАПЧЕНКО, зоотехнік-селекціонер

Дослідне господарство «Кутузівка» Науково-дослідного інституту тваринництва Лісостепу і Полісся УРСР

Промислова технологія виробництва молока характеризується повною механізацією всіх трудомістких процесів, зокрема доїння, що в свою чергу зумовлює високі вимоги до якості вим'я тварин. Корови з добрими морфо-фізіологічними особливостями і високою разовою місткістю вим'я здатні виробляти за двоє доїнь стільки молока, скільки за трое.

¹ Роботу виконано під керівництвом члена-кореспондента ВАСГНІЛ Ф. Ф. Ейснера.